

## CURS NR.5

### d. Populația activă și pasivă

După locul pe care-l ocupă în procesul economic, populația se împarte în activă și pasivă. Se înțelege prin populația activă, populația producătoare, adică persoanele care se întrețin din câștigul ocupației lor. Prin populație pasivă se înțelege acea parte a populației care este întreținută de alții, stat, etc., deci este doar consumatoare (pensionari, casnice, șomeri, copii, etc.).

Într-o colectivitate are loc permanent un proces de trecere a acestor două categorii de populație dintr-una în alta, deși la naștere toți sunt consumatori.

Populația activă este cunoscută și ca populație economic activă, iar procentul acesteia față de totalul populației se poate calcula cu ajutorul ratei de înlocuire, conform următoarei relații:

$$R_i = \frac{I - E}{L} \cdot 100$$

$R_i$  - rata de înlocuire;

$I$  - persoane intrate în categoria activă;

$E$  - persoane ieșite din categoria activă;

$L$  - populația la 01.07.a.c.

Acest indice diferă de la o regiune la alta, indiferent dacă este apreciat la nivel național sau internațional, fiind mai ridicat în regiunile dezvoltate economic.

De asemenea există mari variații ale acestui indice în funcție de grupa de vârstă și sex, o influență în acest sens având-o și legislația în domeniul forței de muncă, școlarizarea, etc.

Pentru o apreciere mai bună a raportului dintre populația activă și pasivă se folosește indicele populației pasive, care se calculează conform relației:

$$I_p = \frac{P_p}{P_a} \cdot 100$$

$I_p$  - indicele populației pasive;

$P_p$  - populație pasivă;

$P_a$  - populație activă

Acest indice arată volumul sarcinii sociale, pe care o implică populația consumatoare asupra celei producătoare.

În ceea ce privește populația pasivă sau inactivă este foarte importantă structura acesteia. Dacă ponderea o au copiii, problemele nu sunt majore, pentru că aceștia în timp și în mod eșalonat devin producători, dar dacă ponderea foarte mare o au pensionarii și șomerii, acest lucru pune mari probleme societății.

e. Populația aptă de muncă este considerată populația cuprinsă între 16 și 60 sau 64 de ani (în funcție de legislația țării respective), indiferent dacă este încadrată sau nu în vreun sector de activitate.

Rezultă deci că noțiunile de populație economic activă și populație aptă de muncă trebuie bine distinse, în sensul că populația economic activă cuprinde numai o parte a populației apte de muncă, pe aceea care este efectiv încadrată în vreunul din sectoarele social-economice de activitate.

Raportul dintre populația aptă de muncă și economic activă depinde de factori numeroși și variați. În primul rând acest raport depinde de gradul dezvoltării economice al unei țări. Cu cât acest grad este mai ridicat, cu atât procentele celor două noțiuni se apropie. Depinde apoi de proporția încadrării femeilor în activitatea social-economică a țării, de intensitatea și extinderea gradului de școlarizare la toate nivelele, de existența și proporția șomajului.

Tot aici trebuie menționat un indice important și anume raportul de dependență, care ne arată numărul de tineri și vârstnici din populație, sub limita aptă de muncă, ce revin la 1000 de persoane apte de muncă.

$$I_d = \frac{L_{(0-15)} + L_{(60)}}{L_{(16-59)}} \cdot 1000$$

$I_d$  - indice de dependență;

$L_{(0-15)}$  - numărul populației de 0-15 ani;

$L_{(60)}$  - numărul populației de peste 60 de ani;

$L_{(16-59)}$  - numărul populației de 16-59 ani

f. Structura populației economic active pe sectoare de activitate. După Collin Clark ocupațiile se împart în trei categorii de activitate:

- sectorul primar cuprinzând agricultura cu ramurile conexe și silvicultura;
- sectorul secundar format din industrie și construcții;
- sectorul terțiar sau de prestații de servicii alcătuit din comerț, administrație, ocrotirea sănătății, învățământ, cercetare științifică etc.

Azi se consideră că o țară este cu atât mai dezvoltată cu cât populația ocupată în sectorul terțiar și secundar este mai mare. Din acest motiv în cadrul populației economic active este util a fi cunoscută și structura acestora pe cele trei sectoare de activitate.

g. Structura populației pe profesii constă din repartizarea populației economic active pe profesii. Profesiunea sau meseria unei persoane, conform Dicționarului economic (1962), este “un complex de cunoștințe teoretice și practice obținute în școli, cursuri de calificare sau în timpul practicii în producție, care permit celui ce le profesează anumite operații de transformare și prelucrare a materiilor și materialelor sau să presteze anumite servicii”.

Prin loc de muncă se înțelege întreprinderea, instituția sau orice altă unitate în care o persoană își desfășoară în mod obișnuit activitatea, spre deosebire de ocupație, care cuprinde activitatea socială utilă desfășurată de o persoană într-una din ramurile social-economice și care constituie sursa de venit a respectivei persoane.

Pentru sectorul sanitar cunoașterea structurii pe ramuri economice și profesii este necesară pentru analiza și interpretarea morbidității generale și profesionale, pentru rolul pe care l-ar putea avea asupra mișcării populației și pentru desfășurarea unei adecvate și eficiente politici sanitare de cadre și unități.

Atunci când apare necesitatea aprofundării unor probleme de sănătate publică, distribuția populației numai pe ramuri economice sau chiar pe profesii este insuficientă, fiind necesare studii în care trebuie să se țină seama de structura populației pe loc de muncă.

#### h. Structura populației pe stare civilă.

Acest indice prezintă fără îndoială importanță asupra stării de sănătate a populației având repercusiuni atât asupra fenomenelor demografice (natalitate, mortalitate generală și infantilă), cât și asupra celor de morbiditate.

Starea civilă se apreciază cu ocazia recensămintelor, când populația se clasifică în căsătoriți, necăsătoriți, divorțați și văduvi, sau cu ocazia înregistrării nașcuților vii la oficiul de stare civilă a copiilor și care poate fi: legitimă, nelegitimă, găsită sau necunoscută.

#### i. Structura populației după știința de carte.

Structura după știința de carte a populației, prin implicațiile multilaterale și complexe, atât social-economice, cât și medico-sanitare, constituie un alt aspect extrem de important al structurii populației.

Din punct de vedere al ocrotirii sănătății, nivelul cultural-sanitar are repercusiuni serioase în atacarea și rezolvarea a numeroase probleme de sănătate publică. Participarea activă a populației, în ocrotirea propriei ei sănătăți, devine cu atât mai posibilă și eficientă cu cât nivelul de pregătire al individului și implicit al colectivității este mai ridicat.

De aceea și noțiunea de știință de carte, la ora actuală a devenit mult mai complexă nemaifiind limitată la câteva elemente de citit și de scris, ea trebuie înțeleasă ca un bagaj de cunoștințe sociale, culturale și politice, însoțită de completarea permanentă a acestora prin citirea de cărți, reviste și ziare. Este și motivul pentru care știința de carte se transformă într-o noțiune nouă, aceea de grad sau nivel de instrucție al populației.

Tot din acest motiv, al sensului mai complet al noțiunii de știință de carte, aprecierea se face prin exprimarea negativă a fenomenului, deci a neștiutorilor de carte, adică a analfabeților, și se raportează la 100 de locuitori trecuți de 15 ani.

Un indice folosit pentru a caracteriza nivelul instructiv-educativ al populației este indicele general de școlarizare, ce exprimă în procente, față de populația 6-24 ani, numărul de elevi și studenți.

$$I_{sc} = \frac{(\text{elevi} + \text{studenți})}{L_{(6-24)}} \cdot 100$$

$I_{sc}$  - indice de școlarizare;

$L_{(6-24)}$  - numărul populației de 6-24 de ani